

Tạp chí Khoa học và Kinh tế Phát triển
Trường Đại học Nam Cần Thơ

Website: jsde.nctu.edu.vn

Khai thác và phát huy giá trị của văn học nghệ thuật trong việc xây dựng và phát triển các mô hình du lịch văn học ở Tây Nam Bộ

Hoàng Thúy Hà^{1*}

¹Khoa Văn hóa và Du lịch trường Đại học Sài Gòn

*Người chịu trách nhiệm bài viết: Hoàng Thúy Hà (email: hoangthuyha@sgu.edu.vn)

Ngày nhận bài: 16/9/2024

Ngày phân biện: 8/10/2024

Ngày duyệt bài: 20/11/2024

Title: Exploiting and promoting the value of literature and art in building and developing literary tourism models in the Southwest region

Keywords: art literature, literature model, the southwest

Từ khóa: mô hình du lịch văn học, Tây Nam Bộ, văn học nghệ thuật

ABSTRACT

In this article, we discuss the impact of performing arts and literature on the development of a cultural tourism model in the Southwest region. Our approach to studying literary tourism involved both theoretical and practical research methods, with a focus on historical perspectives. We conducted a thorough review of existing academic literature, using statistical analysis to identify key trends. Additionally, we utilized analytical and synthetic methods to create a typology of literary tourism and highlight its value. Our research also included field research, where we gathered information on locations featured in prominent literary works. Based on our findings, we proposed three literary tourism models that are well-suited for the Southwest: (1) Bookstore tourism; (2) Literary tourism following the footsteps of authors; and (3) Literary travel centered around a specific literary work.

TÓM TẮT

Ở bài viết này chúng tôi đề cập đến vấn đề phát huy vai trò, thế mạnh của văn học nghệ thuật trong việc phát triển các mô hình du lịch văn học ở Tây Nam Bộ. Dựa trên phương pháp nghiên cứu lý luận cùng thực tiễn để tiếp cận du lịch văn học từ góc độ lịch sử theo trình tự để xác định hiện tượng thông qua việc xem xét các tài liệu học thuật hiện có theo danh mục mà chúng tôi đã thống kê; phương pháp phân tích - tổng hợp: các hình thức du lịch văn học được phân tích để cung cấp một loại hình và từ đó chỉ rõ giá trị của du lịch văn học; phương pháp nghiên cứu thực địa khảo sát điền dã cũng được sử dụng để tiếp cận và thu

thập tư liệu liên quan đến các địa điểm trong các tác phẩm tiêu biểu. Từ đó, chúng tôi đã đề xuất ba mô hình du lịch văn học phù hợp với Tây Nam Bộ sau: (1) Du lịch hiệu sách; (2) Du lịch văn học theo chân tác giả; (3) Du lịch văn học chung quanh một tác phẩm.

1. GIỚI THIỆU

Miền Tây Nam Bộ có tiềm năng du lịch rất lớn. Đó là vùng đồng bằng phì nhiêu rộng lớn với những làng quê, miệt vườn trù phú hoa trái quanh năm, với những dòng sông, kênh rạch chằng chịt qua những rừng chàm, cù lao mang vẻ đẹp hoang sơ. Những năm gần đây du lịch Tây Nam Bộ phát triển nhưng mới chỉ là bước khởi đầu còn phải nỗ lực đánh thức tiềm năng ấy có hiệu quả hơn nữa. Các địa danh tiêu biểu ở Tây Nam Bộ đã không chỉ in dấu phong phú trong kho tàng thơ ca dân gian mà còn đi vào các tác phẩm văn học và tiêu biểu như Đất rừng Phương Nam - Đoàn Giỏi, Hòn Đất - Anh Đức; Biển cỏ miền tây và hình bóng cũ - Sơn Nam; về thơ ca riêng Hà Tiên với những kỳ quan thiên nhiên tuyệt vời, huyền ảo, từ thời nhà Mạc đã có của tập thơ "Hà-Tiên thập cảnh khúc vịnh" là 10 bài thơ xướng nổi tiếng của Mạc-Thiên-Tứ làm ra vào năm 1737 theo thể loại thất ngôn bát cú và được chia ra với các tựa đề: Kim-Dữ lan đào, Bình-San điệp thúy, Tiêu-Tự thần chung, Giang-Thành dạ cổ, Thạch-Động thôn vân, Châu-Nham lạc lộ, Đông-Hồ ấn nguyệt, Nam-Phố trừng ba, Lộc-Trĩ thôn cư, Lư-Kê ngư bặc,... Tuy nhiên, việc phát huy vai trò thế mạnh của văn học nghệ thuật vào kinh doanh du lịch ở Tây Nam Bộ nói riêng và Việt Nam nói chung vẫn chưa thực sự đồng bộ hiệu quả. Đến nay ở Tây Nam Bộ vẫn chưa có Du lịch văn học; đặc biệt là Việt Nam vẫn chưa có tài liệu nghiên cứu về Du lịch văn học nào đi chuyên sâu, đầy đủ về

ơ sở lý thuyết Du lịch văn học hoặc đề cập chi tiết cụ thể tình hình thực tiễn cũng như phát huy nguồn tài nguyên đặc sắc: kho tàng tác phẩm văn học nghệ thuật đặc sắc và đội ngũ người sáng tác nghệ thuật hùng hậu - trở thành sản phẩm phục vụ du lịch có hiệu quả cao. Vì vậy, ở bài viết này chúng tôi đề cập đến vấn đề phát huy vai trò, thế mạnh của văn học nghệ thuật trong việc phát triển các mô hình du lịch văn học ở Tây Nam Bộ.

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Văn học là nguồn cảm hứng vô tận để nâng tầm các địa danh. Các chuyên gia du lịch đã hiểu điều này và sử dụng các tiềm năng hiện có hoặc tạo ra các sản phẩm của riêng họ. Từ thế kỷ 19, ở Châu Âu bắt đầu khám phá những ngôi nhà lưu niệm của các nhà văn. Trên thực tế, du lịch văn học đã trở thành một hiện tượng “có ý nghĩa thương mại”. Kể từ những năm chín mươi, hầu hết các hình thức du lịch văn học đã phát triển rất nhanh trên toàn cầu với nhiều ấn phẩm trong lĩnh vực học thuật. Các nghiên cứu của Franco (2000; 2007) [1],[2], Piatti (2008) [3], Ryan (2003) [4], Staley (2007) [5], Conley (2007) [6], Piatti, Bär, Reuschel, Hurni và Cartwright (2009) [7], Ryan (2003) [8], cho thấy, từ cách tiếp cận dựa trên lịch sử văn hóa, các tác giả đã nghiên cứu một cách hoàn chỉnh về việc “đưa văn học”, gắn liền với “du lịch” liên quan đến một địa danh cụ thể sau cũng minh họa việc xây dựng các lãnh thổ thông qua tác phẩm văn học, vẽ bản đồ lãnh thổ văn học, sử dụng nó để đọc

lại không gian xã hội. Robinson và Andersen, (2002) [9]; Bonniot - Mirloup, (2018) [10] lại rất quan tâm đến tính cách biểu diễn của văn học, bởi vì nó có thể mang lại ý nghĩa cho các hoạt động giải trí liên quan đến nó. Vấn đề này cũng đã dẫn đến những hướng nghiên cứu nhiều kỳ vọng đáp ứng nhu cầu thực tiễn, như địa lý nhân văn đã ghi nhận từ rất sớm bởi Pocock, (1981) [11], và sự tiếp nhận các câu chuyện của độc giả của Guimont - Marceau và Le Bel, (2012) [12], có thể đi xa hơn để tạo ra một “mô phỏng kinh nghiệm”, cụ thể là khi “đối thoại giữa công việc và các địa điểm được thiết lập bằng cách đi bộ”, theo Bonniot - Mirloup (2018) [10], Hiromi Takahashi mời du khách cùng theo chân nhà văn Nhật Bản, Hayashi Fumiko, ở Paris của những năm ba mươi.

Trong thực tế, ở Việt Nam cũng đã có nhiều nhà lưu niệm các nhà văn tiêu biểu; một số khu du lịch cũng đã vận dụng văn học vào thuyết minh hướng dẫn du lịch khá thành công. Cũng có một số bài báo ngắn đề cập đến du lịch văn học tại một địa phương cụ thể. Đặc biệt, liên hiệp các Hội văn học nghệ thuật Thừa Thiên - Huế đã tổ chức một cuộc hội thảo “Phát huy giá trị các thiết chế văn học nghệ thuật trong phát triển du lịch ở Thừa Thiên - Huế”. Tuy nhiên, việc phát huy vai trò thế mạnh của văn học nghệ thuật vào kinh doanh du lịch ở Việt Nam vẫn chưa thực sự đồng bộ hiệu quả. Đến nay ở Việt Nam vẫn chưa có tài liệu nghiên cứu về du lịch văn học nào đi sâu vào nghiên cứu một cách đầy đủ về cơ sở lý thuyết du lịch văn học và đề cập chi tiết cụ thể tình hình thực tiễn cũng như phát huy nguồn tài nguyên đặc sắc: kho tàng tác phẩm văn học nghệ thuật đặc sắc và một đội ngũ người sáng tác nghệ thuật hùng hậu - trở thành sản phẩm du lịch phục vụ du lịch có hiệu quả cao.

Trong thực tế, ở Việt Nam cũng đã có nhiều nhà lưu niệm các nhà văn tiêu biểu; một số khu du lịch cũng đã vận dụng văn học vào thuyết minh hướng dẫn du lịch khá thành công. Cũng có một số bài báo ngắn đề cập đến du lịch văn học tại một địa phương cụ thể. Đặc biệt, liên hiệp các Hội văn học nghệ thuật Thừa Thiên - Huế đã tổ chức một cuộc hội thảo “Phát huy giá trị các thiết chế văn học nghệ thuật trong phát triển du lịch ở Thừa Thiên - Huế”. Tuy nhiên việc phát huy vai trò thế mạnh của văn học nghệ thuật vào kinh doanh du lịch ở Việt Nam vẫn chưa thực sự đồng bộ hiệu quả. Đến nay ở Việt Nam vẫn chưa có tài liệu nghiên cứu về du lịch văn học nào đi sâu vào nghiên cứu một cách đầy đủ về cơ sở lý thuyết du lịch văn học và đề cập chi tiết cụ thể tình hình thực tiễn cũng như phát huy nguồn tài nguyên đặc sắc: kho tàng tác phẩm văn học nghệ thuật đặc sắc và một đội ngũ người sáng tác nghệ thuật hùng hậu - trở thành sản phẩm du lịch phục vụ du lịch có hiệu quả cao.

Ở bài viết này chúng tôi đề cập đến vấn đề phát huy vai trò, thế mạnh của văn học nghệ thuật trong việc phát triển các mô hình du lịch văn học ở Tây Nam Bộ. Dựa trên phương pháp nghiên cứu lý luận cùng thực tiễn để tiếp cận du lịch văn học từ góc độ lịch sử theo trình tự để xác định hiện tượng thông qua việc xem xét các tài liệu học thuật hiện có theo danh mục mà chúng tôi đã thống kê ở trên; phương pháp phân tích - tổng hợp: các hình thức du lịch văn học được phân tích để cung cấp một loại hình và từ đó chỉ rõ giá trị của du lịch văn học; phương pháp nghiên cứu thực địa khảo sát điền dã cũng được sử dụng để tiếp cận và thu thập tư liệu liên quan đến các địa điểm trong các tác phẩm tiêu biểu. Chúng tôi đã thực hiện nghiên cứu thực địa khảo sát điền dã tại tất cả các địa điểm thuộc

miền Tây Nam Bộ liên quan đến các địa điểm trong các tác phẩm, gồm 1 thành phố trực thuộc Trung ương là Cần Thơ và 12 tỉnh, bao gồm: An Giang, Tiền Giang, Kiên Giang, Hậu Giang, Long An, Trà Vinh, Sóc Trăng, Đồng Tháp, Vĩnh Long, Bạc Liêu, Cà Mau, Bến Tre để thu thập các tư liệu, dữ liệu liên quan cũng như cảnh vật và con người trong các tác phẩm văn học tiêu biểu mà chúng tôi sẽ trình bày sau đây:

Thứ nhất là Hà Tiên thập cảnh khúc vịnh của tác giả Mạc Thiên Tứ là 10 bài thơ xướng nổi tiếng của Mạc-Thiên-Tứ làm ra vào năm 1737 bằng Quốc âm theo thể loại thất ngôn bát cú vịnh mười cảnh đẹp Hà Tiên vùng đất biên thùy cực nam tổ quốc thuộc tỉnh Kiên Giang, đã được biết đến như một nơi hội tụ nhiều danh lam thắng cảnh hoang sơ đầy quyến rũ tiêu biểu nhất của miền tây Nam Bộ. Đặc trưng cảnh đẹp ở Hà Tiên núi không quá cao, rừng không quá rậm rạp, cho nên ngắm mãi vẫn không chán và tạo cho du khách sự thanh thoát lâng lâng trong tâm hồn. Hà Tiên hội tụ các vẻ đẹp khắp mọi miền tổ quốc Việt Nam. Ở đây có một ít hang động huyền bí của vùng Lạng Sơn, vài ngọn đá chơi vơi ngoài biển như ở Vịnh Hạ Long, một ít thạch thất, sơn môn linh thiêng của Hương Tích, vài cảnh đẹp sông nước hữu tình lãng mạn Tây Hồ, phảng phất đôi nét Hương Giang với mặt nước lặng lẽ êm ả, một ít chùa chiền tôn nghiêm của Bắc Ninh, lãng tử rêu phong Thuận Hóa, vài bãi cát trắng mênh mông uốn lượn ôm quanh biển như Đồ Sơn, Cửa Tùng, Long Hải, Cửa Lò. Không chỉ đẹp về phong cảnh hữu tình, Hà Tiên còn được biết đến với những di tích lịch sử gắn liền với các huyền thoại, các câu chuyện cổ tích. Mười cảnh đẹp ở Hà Tiên: Đông Hồ, Lộ Trĩ, Nam Phố, Lư Khê Tiêu Tự, Giang Thành, Châu Nham, Kim Dự, Bình San, Thạch Động đã hiện ra trong thơ Mạc Thiên Tứ tươi tắn, sinh động,

đầy hấp dẫn thu hút lòng người nhờ tình yêu tha thiết và lòng tự hào về cảnh đẹp nơi đây của thi nhân và những câu thơ với ngôn từ trau chuốt đến mức óng ả, duyên dáng nhưng cũng rất bình dị, rất gần ngôn ngữ của quần chúng.

Thứ hai là tiểu thuyết Đất rừng Phương Nam của tác giả Đoàn Giỏi. Tiểu thuyết Đất rừng phương Nam đã tái hiện lại một cách sống động về vùng đất ân tình có những người dân nồng hậu đầy yêu thương. Đó là lý do vì sao đây là cuốn tiểu thuyết đắt giá nhất trong cả cuộc đời cầm bút của nhà văn Đoàn Giỏi. Bằng tình yêu, những quan sát tinh tế, cụ thể, lời văn đặc sắc, miêu tả chi tiết, từ ngữ có sự mộc mạc, bình dị, thiên nhiên và con người Nam Bộ hiện lên rất chân thật như những gì mà nó vốn có, chính điều này đã làm cho độc giả si mê tác phẩm Đất rừng phương Nam. Đất rừng phương Nam là một bức tranh về miền quê ở đồng bằng Tây Nam Bộ, nơi đó hiện lên là vẻ đẹp đầy hoang sơ nhưng không kém phần hùng vĩ của thiên nhiên nơi đây, cùng với đó là hình ảnh con người miền Nam khảng khái, chất phác, thật thà, lương thiện. Một tác phẩm thấm đẫm tính nhân văn và tình người, như tái hiện lại ký ức một thời kháng chiến đầy khó khăn, gian khổ nhưng hào hùng và đáng nhớ.

Thứ ba là tập truyện ngắn Biển Cỏ Miền Tây - Hình Bóng Cũ của Sơn Nam. Cuốn sách gồm có 20 truyện ngắn: Cắm Bẫy Rùa, Con Bà Tám, Con Cá Chết Đại, Đường Về Quê, Hai Cối U Minh, Kéo Trùm, Lũ Trẻ Chăn Trâu, Mây Trời Và Rong Biển, Một Chuyện Khó Tin, Một Người Hàng Xóm, Ngày Hội Ba Khía, Ngày Xưa Tháng Chạp, Ngó Lên Sở Thượng, Người Đi Đêm, Qua Hiệu Sách, Trong Lòng Bàn Tay, Tục Lệ Ăn Trộm, Vệt Lục Bình, Vọc Nước Giỡn Trắng, Hình Bóng Cũ. Cuốn sách là tuyển tập những câu chuyện nhẹ nhàng, dung dị

nhưng thâm thía và đầy ắp tình người. Ngôn từ giản dị, gần gũi và chân thực đưa bạn đọc đến với nhiều cung bậc cảm xúc. Mỗi tác phẩm đều bộc lộ một cảm quan nhận thức mạnh mẽ, sâu sắc về bản sắc văn hóa vùng đất Tây Nam Bộ. Tập truyện đã đưa độc giả đi theo bước chân nhà văn đi khắp hang cùng, ngõ hẻm của phố thị, đến những vùng đất xa xôi, hẻo lánh của vùng Đồng bằng sông Cửu Long. Cùng tác giả chứng kiến điều mắt thấy, tai nghe, chiêm nghiệm và thấu hiểu con người Tây Nam Bộ từ góc nhìn văn hóa, thể hiện qua ba bình diện: văn hóa ứng xử, văn hóa tín ngưỡng và văn hóa nghệ thuật.

Thứ tư là tiểu thuyết Hòn Đất của tác giả Anh Đức. Tác phẩm tiêu biểu này đã đưa tên tuổi Anh Đức trở thành một dấu ấn đặc biệt trong văn học hiện đại Việt Nam. Cuốn tiểu thuyết viết về cuộc chiến đấu mà cũng là một tiểu thuyết về một đời người con gái. Bằng giọng văn trữ tình, kiểu văn xuôi giàu chất thơ, và thành công trong việc xây dựng các hình tượng nhân vật điển hình, tác giả đã tái hiện một cách sinh động những phẩm chất tiêu biểu của người chiến sĩ giải phóng miền Nam, vừa mô tả được tính cách của con người Nam Bộ: nghĩa khí, bộc trực, nhân ái,... Tác phẩm đã để lại dấu ấn khó phai mờ trong lòng độc giả nhiều thế hệ về tính cách Nam Bộ. Nhân vật nữ được tác giả đặc biệt chăm chút, chú trọng nhất là chị Sứ, nhân vật chính trong tiểu thuyết Hòn Đất. Chị Sứ được xây dựng nên từ một nguyên mẫu đó là chị Phan Thị Ràng, một người con gái, đã sống và đã chết như một nữ anh hùng. Nhưng thực ra chị Sứ đã được nhà văn đã rút ra từ nhiều mẫu người con gái miền Nam anh hùng, bất khuất, trung hậu, đảm đang để đúc lại thành một người đã trở thành nhân vật văn học để lại dấu ấn sâu đậm trong lòng bạn đọc gần xa.

3. KẾT QUẢ VÀ THẢO LUẬN

3.1 Loại hình du lịch văn học

Du lịch văn học dẫn du khách theo bước chân của một tác giả, một vũ trụ của hư cấu hoặc khám phá một lãnh thổ thông qua nhiều quan điểm văn học. Du lịch văn học ban đầu được định nghĩa được đề xuất bởi Shelagh Squire, một trong những người tiên phong trong lĩnh vực nghiên cứu này, những thực hành này “gắn liền với những địa điểm nổi tiếng đã được văn học miêu tả và các mối liên hệ với các nhân vật văn học” (Squire, 1996) [13].

Du lịch văn học là một loại hình du lịch văn hóa liên quan đến các địa điểm và sự kiện từ các văn bản hư cấu cũng như cuộc đời của các tác giả của chúng. Điều này có thể bao gồm việc đi theo lộ trình của một nhân vật hư cấu, đến thăm một địa điểm cụ thể có liên quan đến một tiểu thuyết gia hoặc tiểu thuyết gia, chẳng hạn như nhà của họ, hoặc viếng mộ một nhà thơ. Du lịch văn học là một loại hình hành hương thể tục đương đại. Ngoài ra còn có các tuyến đường đi bộ đường dài gắn liền với các nhà văn.

Khách du lịch văn học đặc biệt quan tâm đến cách các địa điểm đã ảnh hưởng đến chữ viết và đồng thời cách chữ viết đã tạo ra địa điểm. Để trở thành một khách du lịch văn học, tất cả những gì bạn cần là tình yêu sách và óc tò mò; tuy nhiên, có các hướng dẫn văn học, bản đồ văn học và các chuyến tham quan văn học để giúp bạn trên con đường của mình. Ngoài ra, còn có nhiều bảo tàng gắn liền với các nhà văn, và những bảo tàng này thường được đặt trong các tòa nhà gắn liền với sự nghiệp văn học hoặc sinh của một nhà văn, chẳng hạn như nhà của họ. Ngoài việc ghé thăm các trang web về tác giả và sách, khách du lịch văn học thường tham gia vào các hoạt động du lịch đến hiệu sách, duyệt qua các cửa hàng sách địa phương để tìm các

đầu sách dành riêng cho từng địa điểm cũng như các sách và tác giả khác trong khu vực.

Các chuyến tham quan văn học là một cách tuyệt vời để giới thiệu nhà của các nhà văn, những nơi họ thường xuyên lui tới hoặc những địa điểm mà họ đã miêu tả trong sách của mình. Một số cơ quan chuyên về cung cấp toàn bộ hoặc một phần các chuyến tham quan văn học chuyên đề. Họ cung cấp các hành trình, có hướng dẫn hoặc không. Một số cũng đưa ra kế hoạch cho toàn bộ thời gian lưu trú của du khách: đặt chỗ ở, đưa đón, du ngoạn,...

Địa điểm du lịch văn học là một không gian được xây dựng bởi một tác phẩm văn học. Đó thực sự là một câu chuyện hướng người đọc theo bước chân của các nhà văn hoặc nhân vật yêu thích của mình. Theo Andersen, Hans - Christian và Mike Robinson (2002) có ba nhóm du lịch văn học sau đây:

Nhóm A là hạng mục dựa trên tiêu thuyết, văn bản. Thứ nhất là tập trung vào một nhân vật hư cấu: tác giả ẩn danh hoặc tên bị mất hoặc quá xa vời trong lịch sử. Thứ hai là tập trung vào vị trí trong câu chuyện: tác phẩm hư cấu có đủ mạnh mẽ để đánh dấu địa điểm thực tế được sử dụng bởi tác giả, và nơi vẫn tồn tại.

Danh mục nhóm B dựa trên tác giả. Thứ nhất là tập trung vào cuộc sống cá nhân của tác giả, nơi sinh của tác giả, nhà của tác giả (nhà riêng hoặc khách sạn lưu trú), mộ của tác giả hoặc đài tưởng niệm. Thứ hai là tập trung vào quá trình làm việc của tác giả (Quán cà phê hoặc địa điểm được biết là tác giả thường xuyên đến và có vai trò quan trọng đối với quá trình sáng tạo của họ).

Danh mục nhóm C dựa trên dàn xếp và quảng cáo. Thứ nhất là tập trung vào sách làm đối tượng, các giấy tờ hoặc bản thảo gốc được giữ trong một dạng vật chất mà khách du lịch có

thể tiếp cận hoặc khách truy cập (thường là các thư viện chuyên gia). Thứ hai là tập trung vào các sự kiện: liên hoan văn học và hội sách với sự có mặt hoặc không có tác giả hiện diện nhưng đó là buổi lễ hội văn học với nội dung trong tâm nói về nhà văn và các tác phẩm của họ. Thư viện được sắp xếp cố định hoặc không cố định triển lãm bảo tàng kỷ niệm tác giả hoặc tác phẩm của họ. Thứ ba là quay phim. Các địa điểm phim được sử dụng có trong tác phẩm văn học. Thứ tư là sự can thiệp của bộ phận quản lý du lịch hoặc bảng chỉ dẫn du lịch “Quốc gia” như một không gian quảng cáo. Tên địa danh được thay đổi nhằm kết nối với di sản văn học. Xây dựng mạng lưới nhà văn, mạch văn học, lễ hội và các hội chợ sách [10].

Việc xây dựng mạng lưới nhà văn, mạch văn học, lễ hội và các hội chợ sách ở Tây Nam Bộ sẽ tạo cơ hội cho người dân và khách du lịch gặp gỡ nhau ở vùng đất đặc biệt này. Các nhà nghiên cứu và quản lý du lịch cần phải tạo điều kiện cho sự xuất hiện của các địa điểm du lịch văn học thông qua tầm quan trọng của các nhà văn sinh ra hoặc đã sống ở đó, tác động của các biểu hiện văn học của họ và sự năng động trong biên tập các tác phẩm của họ.

Việc hình thành một mạng lưới có vai trò quan trọng đối với sự phát triển du lịch. Nó tập hợp cả nơi sinh sống của các nhà văn nên xây dựng thành biểu tượng du lịch ở Tây Nam Bộ, bởi mạng lưới “Nhà văn”, cũng như các mạch dành cho người đi bộ, hoặc đi thuyền. Cũng cần xây dựng các quán cà phê văn học, bởi vì nó rất quan trọng trong mạch khách du lịch. Cụ thể trong du lịch văn học có các mạch sau:

Thứ nhất là mạch tiểu sử. Nó nhằm mục đích hiểu sâu sắc về cuộc đời của tác giả và tác động của nó đối với công việc của họ. Mạch phim giống như một cuộc hành hương và giọng điệu

gợi ý rằng du khách nên có thái độ ngưỡng mộ và tôn trọng. Quan niệm về thí nghiệm này cho rằng du khách là những người đã có kiến thức sâu rộng về tác giả và do đó sẽ ít phổ biến hơn đối với công chúng bình dân. Hành trình tiêu sử sử dụng ngôn từ để kể câu chuyện. Văn bản thường dày đặc, theo kiểu giáo khoa và được viết ở ngôi thứ ba. Đối với hình thức trực quan của nó, các bức ảnh lịch sử, hình ảnh hoặc hình minh họa được sử dụng thường có màu đen và trắng hoặc nâu đỏ. Các chuyến tham quan này thường miễn phí.

Thứ hai là mạch phong cảnh văn học. Các tuyến đường này bao phủ một khu vực địa lý rộng lớn và thường được thực hiện bởi sự liên kết của các đối tác, bao gồm các cộng đồng địa phương, văn phòng du lịch, các nhóm người dân và ngày càng được thực hiện bởi khu vực tư nhân. Đây là một trong những hình thức trải nghiệm thú vị và thoát khỏi sử dụng nhiều phương pháp diễn giải và kích thích để cung cấp ấn tượng giác quan cho khách du lịch. Những chuyến tham quan này rất dễ tiếp cận, vì chúng không dựa trên kiến thức chuyên sâu về tác giả hoặc tác phẩm của họ. Văn bản ngắn, nhưng khá phù hợp. Nó dựa trên các trích dẫn hoặc cụm từ nổi tiếng có khả năng gợi lên tâm trạng hoặc ấn tượng hài hòa với môi trường xung quanh. Phong cảnh văn học có thể bao gồm các chủ đề phụ hoặc cung cấp gợi ý cho các hoạt động bổ sung.

Thứ ba là mạch tổng hợp. Các tour du lịch này được thiết kế bởi chính quyền địa phương, bao gồm cả các văn phòng du lịch. Mục tiêu chính là tôn vinh truyền thống trí tuệ của một khu vực theo cách để củng cố vị thế và danh tiếng của khu vực, với cả cộng đồng địa phương và với các nhóm du khách tiềm năng. Trải nghiệm kết hợp các khía cạnh giáo dục và thẩm

mỹ và tập hợp lại trên cùng một hành trình, một loạt các tính cách văn học, tất cả đều liên kết với thành phố hoặc khu vực. Ngôn ngữ được sử dụng thường có đặc điểm giống với các công cụ quảng cáo được viết bởi các nhà quảng cáo. Thiết bị trực quan là hình ảnh của các di sản được xây dựng gắn liền với văn học. Thông thường tuyến đường sẽ được đánh dấu trên mặt đất và các biển báo sẽ chỉ ra các yếu tố chính của câu chuyện.

Dựa trên nghiên cứu thực tiễn và việc tìm hiểu các tác phẩm văn học tiêu biểu, chúng tôi xin đề xuất ba hình thức du lịch văn học phù hợp với Tây Nam Bộ sau: (1) Du lịch hiệu sách; (2) Du lịch văn học theo chân tác giả; (3) Du lịch văn học chung quanh một tác phẩm.

3.2 Du lịch hiệu sách

Du lịch hiệu sách là một loại hình du lịch đang phát triển trên thế giới. Đối với khách du lịch, điều này có nghĩa là đến các hội chợ hoặc triển lãm chuyên ngành, đến các lễ hội dành cho một thể loại văn học cụ thể, đến thăm các thư viện hoặc các loại trung tâm dành riêng cho sách, hoặc thậm chí đi dạo qua “làng sách”. Với số lượng tác giả và tác phẩm văn học đông đảo phong phú và tiêu biểu, Tây Nam Bộ nên xây dựng và phát triển thường xuyên cả hội chợ và triển lãm sách cả hai hình thức trực tiếp và trực tuyến. Do cuộc khủng hoảng vì đại dịch Covid nên tổ chức các cuộc họp văn học từ xa thay thế các phiên bản cổ điển hội chợ và triển lãm sách cả hai hình thức trực tiếp nó đã cho phép những khán giả không thể đi du lịch có thể tham gia vào các hoạt động có tổ chức. Một cách khác ở mô hình Du lịch hiệu sách để liên kết du lịch và văn học là tạo ra “Làng sách”, khu phố sách. Những nơi này tập trung những cửa hiệu chuyên bán sách và có định kỳ tổ chức các sự kiện xung quanh sách. Để xây dựng làng sách, khu

phổ sách vai trò của các hiệp hội địa phương rất quan trọng. Để phát triển chúng cần phải có sự hỗ trợ tài chính và hậu cần của chính quyền địa phương hoặc khu vực.

Du lịch văn học không phải là duy nhất được đưa ra ở những ngôi làng, khu phố này, nó là một nơi trưng bày sách cũ và mới. Do đó, du khách được mời khám phá các di sản hóa, đi bộ trên những con đường và thưởng thức các món ăn đặc sản địa phương. Các hội thảo về sách, chẳng hạn như giới thiệu những tác phẩm mới hoặc những tác phẩm cổ điển, các bức tranh minh họa tình huống trong truyện. Các quảng cáo, để hấp dẫn du khách không chỉ nhấn mạnh mối liên hệ của ngôi làng, khu phố với cuốn sách mà còn về những di tích văn hóa và cả vẻ đẹp của cảnh quan xung quanh. Du lịch làng sách sẽ mang lại sự năng động nhất định cho địa phương, dẫn đến việc tạo ra việc làm trực tiếp và gián tiếp cho cư dân. Đối với du khách, vùng nông thôn Tây Nam Bộ một không gian giải trí rộng lớn, những gia đình cư dân ở đây sẽ như một phần của hành trình du lịch văn học, du khách sẽ đến thăm những người bán sách, thợ thủ công nhưng cũng là những văn hóa của vùng quê, cũng như đi bộ qua các con đường của ngôi làng.

3.3 Du lịch văn học theo chân tác giả

Các thành phố, vùng quê là nơi sinh ra, sống hay chết của một nhà văn tiêu biểu, vì vậy các nhà nghiên cứu và quản lý du lịch nên làm nổi bật mối quan hệ giữa nhà văn với nơi họ sinh sống. Điều này có thể liên quan đến các mảng kỷ niệm phải được thể hiện trên mặt tiền của những ngôi nhà có lưu lại kỉ niệm của nhà văn. Nên biến những ngôi nhà này thành bảo tàng hấp dẫn mở cửa cho công chúng tham quan. Nên có những trang trí trầm mặc và ấn tượng nhằm gợi nhớ và lưu giữ không gian kỉ niệm.

Chẳng hạn nên có những tảng đá cuội được trang trí bằng những câu trích dẫn từ các tác phẩm của của nhà văn, những bức tượng của các tác giả,... Nên sử dụng tên nhà văn đặt tên cho các đường phố của quận, huyện nơi nhà văn sinh ra.

Cho dù bằng cách phát minh ra một địa điểm mới hay bằng cách “tái tạo” một địa điểm hiện có để tạo ra một “ngôi nhà của nhà văn” thể hiện mong muốn xây dựng một địa điểm mang tính biểu tượng để làm nổi bật di sản văn học. Việc tạo địa điểm được hiểu theo nghĩa là nơi ở riêng được chuyển thành không gian bảo tàng nhằm mục đích chào đón công chúng. Nó sẽ làm tính hấp dẫn của không gian nông thôn, phát triển một bản sắc lãnh thổ bổ ích xung quanh một yếu tố di sản, một “hình ảnh nhận dạng” cho lãnh thổ. Chính quyền địa phương hoặc các tư nhân nên có những đầu tư công phu để có thể thu hút du khách khi mở cửa nhà của các nhà văn cho công chúng tham quan và biến chúng thành những địa điểm biểu tượng, di sản văn học. Những không gian cần được đầu tư bằng nhiều hình thức: lăng tẩm tôn kính của tác giả, bảo tàng tư gia kể lại lối sống của những năm trước, di tích nhà ở. Các ngôi nhà cần phải bao quanh là những khu vườn tuyệt đẹp và mang bản sắc riêng ấn tượng riêng về phong cách, sở thích của nhà văn. Trong thư viện tư gia tràn ngập các tác phẩm của tác giả và những bộ sưu tập tư nhân.

Những ngôi nhà lưu niệm đó, có thể là nơi một tác giả sinh ra, nơi nhà văn sống, nơi nhà văn viết một hoặc nhiều tác phẩm... Nhà văn có thể chỉ ở đó vài ngày, hoặc trong nhiều năm, nhưng cần phải có điều gì đó ấn tượng gắn kết họ với không gian này, để khi du khách đến thăm nó sẽ đưa họ đến một nơi ký ức đầy cảm xúc. Trong cuộc hành trình của mình, du khách

sẽ thực hiện một cuộc hành trình vào bên trong ngôi nhà. Du khách tưởng tượng cuộc sống hàng ngày của tác giả giữa những bức tường đó, hình dung nó bằng văn bản, đặc biệt cần phải có đồ vật cá nhân hoặc đồ đạc được trưng bày ở đó. Do đó, cần phải có một dàn dựng từ những di sản vốn có trong ngôi nhà của nhà văn và bổ sung và cải tạo làm phong phú thêm mới có thể hấp dẫn du khách. Trong ngôi nhà nên có một số phòng vẫn giữ được trang trí của thời kỳ nhà văn sống ở đó. Việc bảo tồn ở trạng thái ban đầu và các đồ vật cá nhân của tác giả để du khách có thể được chiêm ngưỡng ở đó, nhân chứng của một nơi ở quá khứ sẽ khơi gợi cho du khách nhiều cảm xúc hoài niệm gia diết. Phải làm sao để dọc theo tuyến đường đến nhà của nhà văn du khách có thể chiêm ngưỡng quỹ thư mục của bảo tàng, nơi giới thiệu vô số tác phẩm bằng nhiều ngôn ngữ khác nhau. Để du khách biết đến và quan tâm các khu di tích văn học này cần phải có công việc quảng bá hiệu quả thông qua mạng xã hội và phương tiện truyền thông.

Những bảo tàng tư gia cần phải làm sao để khách tham quan hiểu rõ hơn về tính cách và môi trường sống của tác giả và mang đến cho họ cảm giác như đang bước vào vũ trụ cá nhân và sáng tạo của nhà văn. Đây là những công trình tái tạo, những ngôi nhà này là chứng nhân của một thời đại đã qua; do đó, cần phải cố gắng bảo tồn tính xác thực nhất định, ví dụ như bảo quản đồ đạc của tác giả, hoặc các bản thảo. Những khu du lịch này có thể dùng làm trung tâm học tập, nơi ở của nghệ sĩ, hội trường hoặc triển lãm ... Những nơi này cần được làm sống động bởi những sự kiện và du khách nhận được những thứ khác, ngoài ký ức về tác giả mà họ ngưỡng mộ. Điều này cũng làm cho nó có thể mở rộng đối tượng khách quan tâm. Những người đến tham quan không nhất thiết phải là

người ngưỡng mộ vô điều kiện tác giả hoặc các chuyên gia nghiên cứu văn học mà có thể là tất cả những du khách đam mê du lịch văn hóa tận dụng lối đi trong thành phố hoặc làng quê để trải nghiệm và khám phá.

Ngoài những ngôi nhà của các nhà văn, một số không gian nhất định liên quan đến nhà văn và tác phẩm của họ những người làm du lịch cũng có thể biến nó thành một nơi mà những người ngưỡng mộ cũng có thể ở lại. Vì vậy, Tây Nam Bộ nên xây dựng những khách sạn mang tên nhà văn hoặc nhân vật tiêu biểu. Khách sạn nên trang trí các phòng của mình theo cá tính của nhà văn và mang phong cách lãng mạn văn học. Cũng cần có những tuyến điểm được bố trí trong một thành phố, một huyện, chẳng hạn như xây dựng một tuyến đường chạy qua những nơi mà một nhà văn đã sống, đã viết, đã chết,... Thường thì những mạch này bao gồm các đoạn đọc trích từ các tác phẩm của tác giả, đặc biệt là khi cốt truyện diễn ra ở cùng một nơi. Nên xây dựng tuyến đường đi qua một số ngôi nhà nơi gia đình nhà văn sống, quán cà phê nơi nhà văn đọc những bài thơ đầu tiên của họ, ngôi trường, cơ sở giáo dục hoặc thậm chí cả Trung tâm Nghệ thuật và Văn học mà họ thường lui tới...

3.4 Du lịch văn học xung quanh một tác phẩm

Ngoài du lịch theo bước chân của tác giả, bao gồm thăm nơi sinh, nơi sống, không gian sáng tạo hoặc mộ của họ, còn có du lịch theo bước chân của một tác phẩm, nơi du khách tìm kiếm địa điểm, phong cảnh, được dùng làm bối cảnh cho một tác phẩm văn học. Chẳng hạn xây dựng tuyến điểm du lịch lần lượt theo thứ tự các bài thơ trong Hà Tiên Thập nhị cảnh.

Trước hết du khách hãy đến chùa Tam Bảo (Tiêu tự thần chung). Chùa Tam Bảo là một di tích lịch sử gắn liền với dòng họ Mạc, nằm ngay trung tâm thị xã Hà Tiên, có một khuôn viên khá

rộng, không khí trong lành, khoáng đãng, yên tĩnh, là nơi mà hầu hết du khách đến Hà Tiên đều muốn ghé qua thăm viếng. Du khách đến đây, để viếng mộ của Thái Thái Bà Bà (mẹ ông Mạc Cửu) phía sau ngôi chùa; chiêm ngưỡng bức tượng Phật bằng đồng cổ xưa, và thăm quan bức tường cổ, bao quanh ngôi chùa được họ Mạc cho xây dựng để ngăn giặc, vật liệu làm bằng vôi và ô dước nhưng vẫn bền vững gần 300 năm nay. Tiếng chuông chùa buổi sớm ngân vang tạo cho một vùng không gian Hà Tiên thêm êm đềm, thanh tịnh.

Chặng đường thứ hai là đến thăm khu di tích lịch sử núi Pháo Đài (Kim dự lan đào) hòn đảo nhỏ ngăn chặn sóng gió, gìn giữ cho nội địa được yên ổn. Đến để thăm quan cứ điểm quân sự để trấn giữ cửa biển, bảo vệ trấn Hà Tiên chống giặc ngoại xâm từ hồi Triều Nguyễn đến hồi bị Pháp thuộc. Nay Pháo Đài dính với đất liền là do công sức xây đắp của các tù nhân thời thực dân Pháp một cảnh Tiểu Kim Dự nữa. Du khách sẽ đi trên chiếc cầu Tô Châu đã nối liền hai bờ Đại Kim Dự và Tiểu Kim Dự. Tiểu Kim Dự chỗ đối cảnh với Đại Kim Dự về hướng Nam dính liền vào đầu sơn phận núi Tô Châu, chỗ doi đất có miếu thờ Thủy Thần và miếu thờ Cá Ông Nam Hải; đứng dưới chân Pháo Đài ngắm ngọn Hải Đăng nổi bật giữa đôi bờ cửa biển Hà Tiên, làm tăng thêm vẻ đẹp đặc sắc, duyên dáng và đáng yêu ở nơi đây.

Chặng đường thứ ba du khách sẽ đến thăm cảnh đẹp Mũi Nai (Lộc trí thon cur). Nơi đây có bãi tắm Mũi Nai cách trung tâm Thị Xã Hà Tiên khoảng 6 km về hướng Tây, gồm hai điểm: bãi trước và bãi sau. Bãi tắm Mũi Nai không sâu thăm mà thoải thoải dần. Từ bờ ra chừng trăm mét vẫn an toàn, du khách có thể an tâm bơi lội, đùa giỡn với sóng nước, bởi vì mặt biển ở đây rất phẳng lặng, yên tĩnh và hiền lành ít khi có

sóng dữ dội, ồn ào hay hung hãn. Du khách cũng có thể ngồi trên bãi cát ngắm nhìn ra xa xa có những hòn đảo nhấp nhô, chéch về phía bên trái là quần đảo Hải Tặc, xa hơn nữa là đảo ngọc Phú Quốc nằm trải dài, có thể nhìn rõ nó hơn trong những ngày trời quang mây tạnh. Đến Mũi Nai, tắm biển, hưởng nắng và gió biển sẽ giúp du khách thêm vui tươi, khỏe khoắn. Du khách có thể nằm võng hoặc ghé bó mà ngắm cảnh thiên nhiên, nhìn sóng nước từng đợt nhấp nhô, xô lượn vào bờ giúp cho tâm hồn thanh thản, nhẹ nhàng. Du khách sẽ được thưởng thức các đặc sản biển như: ốc nhảy, hào đá, cua, ghẹ, mực,... Bãi biển Mũi Nai là nơi mà tất cả các du khách đến Hà Tiên đều muốn thăm qua. Có thể nói khu vực đồng bằng sông Cửu Long, bãi tắm Mũi Nai là nơi lý tưởng nhất cho những du khách yêu thích biển đến tham quan du lịch.

Chặng thứ tư là bãi biển phía Nam (Nam phố trung ba), một bãi biển cách thị xã Hà Tiên về hướng Nam khoảng 11 km, thuộc ấp Bãi Ót, xã Dương Hòa, huyện Kiên Lương. Du khách sẽ được nhận nét đặc trưng thú vị của bãi biển ở đây gần giống như một cái vịnh nhỏ được che chở bởi các ngọn núi, nên biển ở đây thường yên lặng hơn các nơi khác, gần như quanh năm êm đềm lặng sóng. Cảnh vật nơi đây hấp dẫn du khách vì nét hoang sơ và gần với thiên nhiên, tạo nên một vẻ đẹp lý tưởng. Du khách đến đây để giao lưu với cư dân hiền hòa, sống bằng nghề trồng tiêu và làm nghề biển; thưởng thức những món đặc sản địa phương như gỏi cá trích, gỏi cá nhòng, con cà xiu,... với hương vị rất riêng của miền biển.

Chặng thứ năm là thắng cảnh Thạch động (Thạch động thôn Vân), du khách đến đây để chiêm ngưỡng vẻ đẹp kì ảo động đá nuốt mây cảnh mây phong khói tỏa, quanh quần ở chỗ cửa động. Đến để viếng Chùa Bạch Vân, cửa chùa

cũng là cửa hang chính của Thạch Động, phía trên có ghi ba chữ “Tiên Sơn Tự” với hai câu đối bằng chữ Hán: “Thạch thượng linh cơ lưu ngọc dịch; Động trung tĩnh địa ẩn kim tiên”. Chùa Bạch Vân Trong hai cuộc kháng chiến và những năm tháng chiến tranh biên giới, nơi đây đã từng diễn ra những trận chiến ác liệt chống quân xâm lược, góp phần tô đậm truyền thống anh hùng của quân dân Hà Tiên. Hiện nay dưới chân Thạch Động có bia căm thù tưởng niệm 130 người đã bị bọn diệt chủng Pôn Pốt tàn sát vào ngày 14.03.1978 tại xã Mỹ Đức.

Ra các cửa hang phía sau của Thạch Động, du khách sẽ được tận hưởng một không gian khoáng đãng, gió mát lồng lộng một vùng trời biên giới cùng với biển xanh, đảo nhỏ xa xa nhấp nhô. Không gian khoáng đạt, cảnh vật hữu tình, không khí tĩnh lặng cùng những pho tượng Phật uy nghiêm sẽ khiến cho du khách vui bất bụi trần, xua tan nỗi mệt nhọc sau những ngày lao động vất vả. Đến Hà Tiên, thăm Thạch Động với cảnh thiên nhiên thật thơ mộng và hùng vĩ, chắc chắn sẽ tạo cho du khách cảm giác vô cùng hứng thú.

Chặng thứ sáu đến ngắm bình minh trên sông Đông Hồ (Đông Hồ ẩn nguyệt). Để tận hưởng vẻ đẹp hoàn mỹ của Đông Hồ, như trong Đông Hồ ẩn nguyệt, du khách có thể thả thuyền thưởng ngoạn trên Đông Hồ trong những đêm trăng cùng với bạn bè, có nhạc, có thơ, có rượu, có những món ăn truyền thống của Hà Tiên, đắm mình trong không khí tao nhã như người xưa đã từng thưởng thức Đông Hồ, du khách mới cảm nhận hết cái đẹp, cái thơ mộng của Đông Hồ. Đông Hồ chứa nước từ sông Giang Thành đổ vào và ăn thông ra biển để có hai mùa mặn ngọt, là nơi lý tưởng cho nhiều loại thủy cầm sinh sống. Những loài thủy cầm này đã góp phần nuôi sống con người Hà Tiên trong biết

bao thế kỷ qua. Đông Hồ còn có hai ngọn núi Tô Châu ngày đêm soi bóng cùng với những thuyền chài, những ghe lưới, ... càng làm tăng vẻ thơ mộng và hữu tình của Đông Hồ. Nơi đây rất lý tưởng cho những du khách thích thưởng ngoạn ngắm cảnh trời mây non nước và tận hưởng gió mát. Từ đây, du khách có thể ngắm toàn cảnh thị xã Hà Tiên, thưởng thức “Đông Hồ Ẩn Nguyệt” trong những đêm trăng sáng và ngắm cảnh hoàng hôn trên biển.

Chặng thứ bảy, đến Giang Thành ngày nay chỉ là một địa danh thuộc xã Tân Khánh Hòa, huyện Kiên Lương, cách thị xã Hà Tiên khoảng 10km, để hoài niệm lại một thời lịch sử. Mặc dù Giang Thành đến nay hầu như không còn để lại dấu vết lịch sử, nhưng nếu làm du lịch văn học việc phục dựng lại các vọng gác và đường Tự Đức và tên huyện Giang Thành chúng tôi nghĩ rằng không quá khó khăn. Để du khách được về với không gian của một thời trong lịch sử, đi trên con đường Tự Đức, thăm quan các vọng gác và nghe tiếng trống cầm canh...

Chặng thứ tám đến xóm chài rạch Vược (Lư Khê ngư bạc). Lư Khê Ngư Bạc là cảnh thứ mười trong Hà Tiên Thập. Cảnh dòng Lư Khê vẫn chảy êm đềm qua những khe núi để hòa vào Đông Hồ và cảnh vật ở Rạch Vược vẫn thanh bình, êm ả quyến rũ du khách.

Chặng thứ chín đến thắng cảnh trên núi Bình San núi Lãng (Bình San Điệp Thúy). Du khách sẽ được thám hiểm về quần thể núi Bình San. Nơi đây có một vị trí khá đặc biệt. Du khách đến khu vực này để viếng lăng mộ của dòng họ Mạc và các tôn thần trung nghĩa. Và cũng chính điều này mà nhân dân còn gọi Bình San là núi Lãng. Trên núi thì có lăng tẩm của vị Khai Trấn Quốc Công Mạc Cửu, vị tướng kiêm nhà thơ Mạc Thiên Tích cùng lăng mộ con cháu dòng họ Mạc và lăng mộ các tướng sĩ đã theo giúp họ Mạc

xây dựng và bảo vệ Hà Tiên. Còn dưới chân núi là đền thờ họ Mạc, hay còn gọi là Mạc Công Miếu với hai câu đối: “Nhất môn trung nghĩa gia thịnh trọng; Thất điệp phiên hàn quốc sủng vinh”, như ghi lại công lao của họ Mạc đối với đất Hà Tiên. Trong miếu còn có bút tích của ông Nguyễn Thần Hiến là một nhà yêu nước tham gia hoạt động cách mạng chống Pháp trong hai thập kỷ đầu của thế kỷ XIX, trên tường ghi lại những bài thơ chữ nôm do Mạc Thiên Tích sáng tác (qua nhiều lần trùng tu, bút tích này được phục chế khắc trên gỗ). Trước đền, hiện có ba ao trồng sen. Riêng ao bìa bên trái (từ cổng nhìn ra), xưa kia được gọi là “bán nguyệt liên trì” vì có dạng nửa hình tròn được đào từ thời Mạc Thiên Tích để lấy nước cho dân sử dụng. Trên Bình San còn hai di chỉ của nền Sơn Xuyên và nền Xã Tắc do Mạc Thiên Tích lập ra để hành lễ vào các ngày trọng đại. Nền Sơn Xuyên là chỗ tế thần núi thần sông, ở chỗ cao chót núi, chỗ nhìn ra Kim Dục. triền núi còn nhiều di tích mang đậm dấu ấn “Lịch sử-Văn hóa” như: Đền, chùa, lăng mộ, ao hồ,... Do đó, ngày 21/01/1989, Bộ Văn Hóa-Thông Tin đã có Quyết định số 100/QĐ_VH công nhận khu vực này là: “Di tích lịch sử- văn hóa cấp quốc gia”. Từ Lăng Mạc Cửu, ta có thể thấy cảnh nội ô thị xã Hà Tiên, Đông Hồ, cụm núi Tô Châu hùng vĩ, cầu Tô Châu, cửa biển Hà Tiên và mặt biển bên ngoài của tầm bình phong. Trời, mây, nước thu vào như một bức tranh phong cảnh thiên nhiên rất thơ mộng và đẹp mắt.

Cũng từ Lăng Mạc Cửu, ta có thể đi vòng qua triền núi phía Tây để viếng mộ Mạc Mi Cô (Mạc Mi Cô là con gái của Mạc Thiên Tích_ dân địa phương còn gọi là Bà Cô Năm), do truyền tích linh thiêng nên từ lâu rất được nhiều người sùng bái. Và ta cũng có thể vòng qua triền núi phía Bắc để thăm ngôi “Phù Dung Cổ Tự”, một

trong những ngôi chùa cổ của Hà Tiên và có thể nói là của cả Kiên Giang, đặc biệt chỉ có chùa Phù Dung có điện thờ Ngọc Hoàng phía sau chùa. Ngôi chùa này được biết nhiều qua vở tuồng dã sử “Áo cưới trước cổng chùa” do thi sĩ Kiên Giang Hà Huy Hà dàn dựng từ tiểu thuyết “Nàng Ái Cơ trong chậu úp” của nữ sĩ Mộng Tuyết được hư cấu từ hai nhân vật có thật là Tổng Binh Đại Đô Đốc Mạc Thiên Tích và người vợ thứ của ông là bà Nguyễn Thị Xuân, mà nhân dân địa phương kính trọng gọi là Bà Di Tự. Hiện nay, núi Lăng thuộc địa phận phường Bình San, thị xã Hà Tiên. Đến Hà Tiên, lên núi Lăng để sống lại một chút với Hà Tiên thời mở đất.

Chặng thứ mười, đến tham quan thắng cảnh Đá Dựng (Châu Nham lạc lộ) để hiểu vì sao Đá Dựng đi vào lịch sử đấu tranh của Đảng bộ và Quân dân Hà Tiên như một truyền thống hào hùng. Mỗi hang của Đá Dựng có một vẻ đẹp riêng và rất huyền bí. Các hang với những tên gọi như: hang Mẹ Sanh, hang Bồng Lai, hang Thần Kim Qui, hang Biệt Động, hang Khô Qua,...

Đá Dựng là một điểm tham quan độc đáo bởi thạch nhũ trong các hang của Đá Dựng có những hình thù khác nhau: thạch nhũ có hình như trái khố qua, khối đá xanh hình con rùa, phiến đá như chiếc đĩa bay, đá trên vách hang nhô ra như đầu con bò, đầu con khủng long, vách đá nghiêng nhìn như chiếc áo cà sa lung linh ánh chớp,... Đá Dựng, một di tích lịch sử, một nơi tham quan du lịch hấp dẫn. Đến Đá Dựng như trở về cội nguồn lịch sử , cũng như khám phá vẻ đẹp kỳ bí của các hang động.

Trên một tuyến đường du lịch, nhờ các mảng kỷ niệm nằm rải rác dọc theo tuyến đường, du khách sẽ đồng hành cùng nhân vật hư cấu. Tuyến đường này, là một nguồn tài nguyên thực sự cho du lịch Tây Nam Bộ. Hơn nữa, để tăng

sức hấp dẫn của tuyến đường du lịch này, cần phải sân khấu hóa, điện ảnh hóa các tác phẩm văn học, tạo nên một cách tiếp cận nhạy cảm hơn là đọc, thậm chí là cảm tính hơn, nó đối đầu với những gì người đọc đã tưởng tượng với những gì họ nhìn thấy. Những tuyến đường tuyến đường du lịch sinh thái nên tái hiện các phong cảnh giống như trong tác phẩm mô tả để du khách thực hiện một chuyến du lịch văn học thực sự. Theo bước chân của một tác phẩm du khách có thể bao quát giữa các không gian tự nhiên và văn hóa chính các tỉnh trong khu vực Tây Nam Bộ. Cần lưu ý rằng đây tuyến đường cần được lấy cảm hứng từ văn học nó sẽ có một tầm nhìn quốc tế có khả năng thu hút du khách. Do đó cần có sự đầu tư của các nhà đầu tư và trợ cấp quốc gia để phát triển mạng lưới đường bộ và đường thủy. Tuyến đường sông với những chiếc thuyền và người chèo thuyền và hướng dẫn viên mặc áo bà ba đậm chất Nam Bộ để bày tỏ lòng tôn kính đối với những danh lam thắng cảnh kỷ niệm ở đó. Trong thời gian dừng chân có thể trình diễn sân khấu về cuộc đời của nhà thơ nhà văn du khách sẽ được đưa đến những địa điểm như trong thơ, văn nơi có phong cảnh hoang dã đã truyền cảm hứng cho tác giả.

Bản thân cuộc hành trình du lịch văn học rất quan trọng, nó là một phần của trải nghiệm. Phương tiện di chuyển ngầm gợi nhớ đến những nhà văn đã để lại cho chúng ta ấn tượng và phản ánh của họ về những chuyến du lịch trong tiểu thuyết, điều này càng làm tăng thêm cảm giác được đặc quyền, hay đơn giản là khác biệt so với những du khách đi nghiên cứu, học tập. Cần phải có một sự liên kết theo quy trình một di sản văn hóa liên quan đến các di sản khác của nơi đến. Đối với văn học, một cách tiếp cận du lịch văn học với các sự kiện xung quanh đa dạng hóa dịch vụ du lịch văn học của

nó. Bản thân du khách đi du lịch văn học họ sẽ dễ dàng có cảm giác đắm mình trong trải nghiệm du lịch văn học chân thực vì họ có thể nhận ra thực sự những địa điểm được nhà văn mô tả trong tác phẩm: những ngôi nhà, những vườn cây, cửa hàng nhỏ, nghĩa trang, dòng sông, cây cầu, cách đồng,... Qua chuyến tham quan du lịch văn học, đặc biệt là đối với du khách là học sinh, sinh viên các em hoàn thiện kiến thức của mình, củng cố trực quan cho các em sau khi đã tưởng tượng ra các đồ trang trí trong quá trình đọc.

4. KẾT LUẬN

Các tác phẩm văn học tiêu biểu của Tây Nam Bộ không chỉ giúp cho du khách nhận thức về địa điểm phù hợp với giá trị mà họ mong muốn đạt được khi đi du lịch; làm thay đổi, chuyển hướng du khách khi họ được tiếp cận, từ chỗ không quan tâm, không có hiểu biết về vùng miền này đến háo hức muốn thăm quan không chỉ một lần đồng thời cung cấp đầy đủ chi tiết và cụ thể cho độc giả kiến thức thực sự hấp dẫn, hữu ích về cảnh sắc thiên nhiên, đời sống văn hóa, kinh tế và xã hội Tây Nam Bộ. Khi xem xét các địa danh liên quan đến các tác giả, tác phẩm văn học Tây Nam Bộ và các quy trình kết hợp dung hòa giữa các địa danh trong thực tế với các địa danh được xây dựng trong tác phẩm văn học khác nhau, chúng tôi nhận thấy nên phát triển loại hình du lịch văn học ở đây. Dựa trên nghiên cứu thực tiễn và việc tìm hiểu các tác phẩm văn học tiêu biểu chúng tôi đã đề xuất ba mô hình văn học phù hợp với Tây Nam Bộ sau: (1) Du lịch hiệu sách; (2) Du lịch văn học theo chân tác giả; (3) Du lịch văn học xung quanh một tác phẩm. Nếu có đầu tư xứng đáng, tổ chức một cách bài bản, có quy mô và liên kết với các loại hình du lịch khác, du lịch văn học ở Tây Nam Bộ sẽ có nhiều tiềm năng về lâu về dài.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Franco, M. (2000). Lời bài hát: Slaughterhouse Of Literature. *Ngôn ngữ hiện đại Hàng quý*, 61 (1), 207-227.
- [2] Franco, M. (2007) *Đồ họa, bản đồ, cây: Mô hình trù tượng lịch sử văn học*. London và New York: Verso.
- [3] Piatti, B. (2008) *Địa lý văn học*. Schauplätze, Handlungsräume, Raumphantasien. Wallstein Verlag, Göttingen
- [4] Ryan M.-L. (2003). Bản đồ nhận thức và việc xây dựng không gian tường thuật. *Lý thuyết tường thuật và Khoa học nhận thức*. Biên tập bởi Herman D, trang 214-242, *Ấn phẩm của Trung tâm nghiên cứu ngôn ngữ và thông tin, Stanford, CA*.
- [5] Staley, D.J. (2007). Tìm kiếm các câu chuyện về thời gian và không gian. *Understanding Place: GIS and Mapping Across the Curriculum*, biên tập bởi Stuart Sinton D và Lund JJ, trang 35-47, ESRI Press, Redlands, CA.
- [6] Conley, T. (2007). *Điện ảnh bản đồ*, Nhà xuất bản Đại học Minnesota, Minnesota, MN.
- [7] Piatti, B, Bär, H, Reuschel, A, Hurni, L., & Cartwright, W. (2009). Lập bản đồ văn học: hướng tới địa lý của tiểu thuyết. *Bản đồ học và Nghệ thuật, Ghi chú bài giảng về Địa thông tin và Bản đồ học*, do Cartwright, W., Gartner, G. và Lehn, A. biên tập, trang 177-192, Springer, Berlin/Heidelberg.
- [8] Ryan, M.-L. (2003). Bản đồ nhận thức và việc xây dựng không gian tường thuật. *Lý thuyết tường thuật và Khoa học nhận thức*, biên tập bởi Herman D, trang 214-242, *Ấn phẩm của Trung tâm nghiên cứu ngôn ngữ và thông tin, Stanford, CA*.
- [9] Andersen, Hans - Christian & Robinson, M. (chủ biên). (2002). *Văn học và Du lịch: Đọc và Viết Văn bản Du lịch*, London,
- [10] Bonniot - Mirloup, (2018). Du lịch văn học, đọc sách giữa các nơi. *Tạp chí Téoros*, tập 37, số 1, Bảo lưu mọi quyền © Đại học Quebec ở Montréal.
- [11] JGA Pocock (1981), *Đức hạnh, Quyền lợi và Phong cách: Một mô hình cho các nhà sử học về tư tưởng chính trị*. Tập 9, Số 3 (tháng 8 năm 1981), trang 353-368 (16 trang) Xuất bản bởi: Sage Publications, Inc.
- [12] Marceau, G., Stéphane, Le Bel, Pierre-Mathieu (2012). *Tính không gian của văn bản: nghiên cứu về sự tiếp nhận The Dead*, Who Disturb Espaces Temps.net.URL chính thức: <https://www.espacestemp.net/articles/la-spatialit...>
- [13] Squire, Shelagh. (1996). Du lịch văn học và du lịch bền vững: Thúc đẩy Anne of Green Gables ở Đảo Hoàng tử Edward. *Tạp chí Du lịch Bền vững*, vol. 4, số 3, tr . 119 - 134.